

SPIJKENISSE CENTRUM NOORD-WEST

Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen

E. Meirsman

Tekeningen: G.F.H.M. Kempenaar

BOORrapporten 185
2004

Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
Ceintuurbaan 213B
3051 KC Rotterdam

INHOUDSOPGAVE

blz.

1.	INLEIDING	7
1.1	Algemeen	7
1.2	Doel van het onderzoek.....	7
2.	ONDERZOEK	10
2.1	Onderzoeksgebied	10
2.2	Onderzoeksmethode.....	10
3.	RESULTATEN	18
3.1	Geologie	18
3.2	Archeologie.....	21
4.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	22
	LITERATUUR	23
	AFKORTINGEN	24

	Geologie	Klimaat Landschap Vegetatie		Archeologische perioden
2000				Nieuwe Tijd
1500	Duinkerke III Tiel III	Subatlantic <i>koeler vochtiger</i>		Late Middeleeuwen B
1000				Late Middeleeuwen A
500	Duinkerke II Tiel II			Vroege Middeleeuwen
0				Romeinse Tijd
500	Duinkerke I Tiel I			Late IJzertijd
1000		Subboreaal <i>koeler droger</i>	loofbos	Midden-IJzertijd
1500	Duinkerke 0 Tiel 0			Vroege IJzertijd
2000				Late Bronstijd
2500	Calais IV Gorkum IV			Midden-Bronstijd
3000				Vroege Bronstijd
3500	Calais III Gorkum III	Atlanticum <i>warm vochtig</i>		Laat Neolithicum
4000				Midden-Neolithicum
4500	Calais II Gorkum II			Vroeg Neolithicum
5000		Atlanticum <i>warm vochtig</i>		Mesolithicum
5500				
6000	Calais I Gorkum I			
6500		Boreaal <i>warmer</i>	den	Mesolithicum
7000				
7500		Preboreaal <i>warmer</i>	berk	Mesolithicum
8000				
8500		Late Dryas <i>kouder</i>	toendra	Laat-Paleolithicum
9000				
9500	Kreftenheye	Pleistoceen		

Tijdtabel.

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

In opdracht van de gemeente Spijkenisse wordt de ontwikkeling van het bestemmingsplan Centrum Noord-West archeologisch begeleid door het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR).

Het plan van aanpak van een archeologische begeleiding bestaat in de regel uit drie fasen:

Fase 1: inventarisatie en waardering van archeologische vindplaatsen;

Fase 2: selectie van behoudenswaardige archeologische vindplaatsen en advisering over het beleid ten aanzien van vindplaatsen;

Fase 3: documentatie van behoudenswaardige, maar niet in situ te handhaven vindplaatsen.

Het voorliggend rapport bevat het verslag van de eerste stap van de archeologische begeleiding van het gebied Centrum Noord-West: het inventariseren van archeologische waarden.

De inventarisatie is uitgevoerd door middel van grondboringen.

1.2 Doel van het onderzoek

De volgende aandachtspunten zijn voor het bestemmingsplan Centrum Noord-West van belang:

Op de kaarten van de Cultuurhistorische HoofdStructuur (CHS) Zuid-Holland regio Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee valt het gebied Centrum Noord-West in een zone met een redelijke tot grote kans op het aantreffen van archeologische sporen.

De archeologische verwachting van het gebied bestemmingsplan Centrum Noord-West kan op grond van de conceptuitgave van de Archeologische Waardenkaart (AWK) van de gemeente Spijkenisse in drie zones worden onderverdeeld (Afb. 2) :

Zone 1 : aan de oostzijde van het plangebied is op de AWK een zone aangemeld (rondom de Stationsstraat) waar een dijklichaam (datering tot 1400 AD) kan worden verwacht.

Zone 2 : in de noordwesthoek van het plangebied (ter weerszijden van en onder de Groene Kruisweg en de zuidelijk daarvan gelegen parkeerplaats en groenstrook) is op de AWK een zone aanwezig met onbekende archeologische waarde.

Zone 3 : Het overige deel van het gebied heeft een lage archeologische waarde.

- In het bestemmingsplangebied was voor de start van de inventarisatie één archeologische waarde bekend. Historisch onderzoek heeft uitgewezen dat in zone 1, de Stationsstraat, het tracé van de eerste ringdijk van Spijkenisse loopt. De ringdijk is aangelegd als gevolg van de desastreuze overstromingen rond het midden van de 12e eeuw.

In de nabije omgeving van het

plangebied zijn meerdere vindplaatsen bekend (tabel 1). Ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt zich vindplaats 18-08. De overige vindplaatsen vormen een cluster ten zuiden van het onderzoeksgebied, gesitueerd in het huidige centrum van Spijkenisse.

De vindplaatsen zijn waargenomen bij bouwwerkzaamheden en niet onderzocht door middel van een opgraving. Elf van de dertien vindplaatsen bevatten aanwijzingen voor bewoning in de Late Middeleeuwen B (1200-1500); twee vindplaatsen, 18-37 en 18-119, dateren uit de Nieuwe Tijd (vanaf 1500).

Het onderzoeksgebied maakte in de Late Middeleeuwen deel uit van de polder Spijkenisse. Vanaf de oevers van de Maas is men waarschijnlijk vanaf de 10^e eeuw begonnen met de ontginning van het daarachter gelegen veengebied. Er werden sloten gegraven en boerderijen op het veen gebouwd.

Rond het midden van de 12^e eeuw (vooral in de winter van 1163/1164) vonden er

verscheidene desastreuze overstromingen plaats, waarbij een groot deel van het ontgonnen veengebied werd verwoest. De desastreuze overstromingen zijn het gevolg van de ontginningen van het veengebied. Er ontstonden voor het eerst arealen waar een waterhuishouding werd gevoerd. De systematische ontwatering van die gebieden had een sterke maaiveldddaling tot gevolg. Om de ontginningen voor overstromingen - vanuit de hoger gelegen onontgonnen gebieden of vanuit rivieren - te behoeden, was de aanleg van dijken noodzakelijk.

Door toedoen van de landsheren van Putten begon men met de aanleg van een aantal ringdijken: rond het grondgebied van Spijkenisse, Vriesland, Geervliet en het oude dorp Putten. Door de ringdijken lagen de omdijkte kernpolders er rond 1200 bij als een soort eilandjes, omgeven door gebieden met kreken.

Mettertijd werden deze polders met elkaar verbonden, zodat men ook in de delta aaneengesloten waterkerende dijken kreeg. In de 13^e eeuw hadden de polders regelmatig te kampen met dijkdoorbraken. Rond elke geslagen bres werd een nieuw stuk dijk gelegd, gericht naar het buitenwater. Dit levert een aantal kronkels op in het verloop van de dijken, als zichtbare getuigen van 13^e-eeuwse dijkdoorbraken.

Door de St. Elizabethsvloed in 1421 is heel Putten overstromd, getuige de akte van 7 februari 1422, betreffende de dijklasten op land.

De St. Felixvloed, een noordwester storm, die op 5 november 1530 overal in het deltagebied een grote ravage aanrichtte, betekende voor het ambacht Putten het begin van het einde.

De oudste vermelding van Spijkenisse ("Spickenisse") dateert uit 1231. De naam betekent zoveel als : een vooruitgestoken land, met een spitse vorm. Mogelijk vormde de hoekige vorm van de oudste dijk in de noordhoek van Polder Spijkenisse de aanleiding voor de naamgeving. De noord-oosthoek van de polder Spijkenisse is een latere aanwinst.

De dijken werden vanaf het begin vaak als woonplaats benut. Het tracé van de dijk met stroken ter weerszijden ervan zijn kansrijk voor het aantreffen van relictten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

Tabel 1. Overzicht vindplaatsen nabije omgeving bestemmingsplangebied.

BOOR-vindplaatscode	Coördinaten	Periode
18-08	81.770/430.06 5	Late Middeleeuwen B
18-12	81.905/429.74 0	Late Middeleeuwen B
18-18	81.925/429.61 0	Late Middeleeuwen B
18-31	81.910/429.56 0	Late Middeleeuwen B
18-37	81.890/429.60 0	Nieuwe Tijd
18-39	81.880/429.48 0	Late Middeleeuwen B
18-40	81.870/429.56 5	Late Middeleeuwen B
18-71	81.97/429.52	Late Middeleeuwen B
18-74	81.99/429.53	Late Middeleeuwen B
18-108	81.83/429.93	Late Middeleeuwen B
18-114	81.920/429.66 4	Late Middeleeuwen B
18-118	81.868/429.62 7	Late Middeleeuwen B
18-119	81.968/429.60 0	Nieuwe Tijd

- De globale opbouw van de bodem in het plangebied is - volgens de geologische kaart (37

Oost) - als volgt. De bovenste laag bestaat uit een klastisch dek (Afzettingen van Duinkerke III) dat in de Late Middeleeuwen is gevormd. Dit dek rust op oudere klastische sedimenten (Afzettingen van Duinkerke I) die een laag veen (Hollandveen) afdekken. Hieronder bevindt zich wederom een klastisch pakket (Afzettingen van Duinkerke 0) op een dikke laag veen (Hollandveen). De onder dit veen aanwezige klastische sedimenten behoren tot de Afzettingen van Calais.

- De bovengenoemde Afzettingen van Duinkerke III zijn waarschijnlijk hoofdzakelijk gevormd gedurende de perioden van grootschalige overstromingen in het Maasmondgebied in de 12^e eeuw en 15^e eeuw (zie hoger).

- Op grond van bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat het plangebied zijn archeologische potentie ontleent aan de veronderstelde aanwezigheid van geul- en oeverafzettingen behorend tot de Afzettingen van Duinkerke I met daaraan gerelateerd eventuele archeologische waarden uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd. Niet uitgesloten kan worden dat zich onder de Duinkerke I-oeverafzettingen - dieper in deze afzettingen of op het Hollandveen - vindplaatsen uit de Late IJzertijd en/of Midden-IJzertijd bevinden.

Gelet op de aanwezigheid van een deel van de laat-middeleeuwse dijk en de nabijheid van een vindplaats uit de Late Middeleeuwen kunnen zich ook nederzettingssporen - wellicht gerelateerd aan de dijk - uit de Late Middeleeuwen en/of de Nieuwe Tijd in het plangebied bevinden.

Uit bovenstaande volgt dat het bodemtraject top Hollandveen - maaiveld de grootste archeologische potentie heeft.

- Het gebied Centrum Noord-West zal in de toekomst worden heringericht. Concrete plannen met daaraan verbonden verstoringsdieptes zijn nog niet bekend. Hierbij zullen grondroerende activiteiten worden verricht, waarbij archeologische waarden kunnen worden aangetast.

De genoemde aandachtspunten resulteerden in het opstellen van de volgende doelstellingen van de eerste fase van de archeologische begeleiding van het gebied Centrum Noord-West, de inventarisatie:

- Eventuele vindplaatsen te lokaliseren.
- Indien mogelijk de datering, aard en kwaliteit van deze vindplaatsen te bepalen.
- Indien mogelijk op grond hiervan te komen tot een waardering van de vindplaatsen.

De doelstellingen hebben geleid tot het uitvoeren van een veldprospectie in de vorm van grondboringen in de periode 23 tot 30 juni 2004. De werkzaamheden zijn verricht door mevrouw M.C.A. de Kreek, mevrouw E. Meirsmann, mevrouw M. Stronkhorst, de heer R.A. Lelivelt (allen BOOR) en de heer M. Dorst (Jacobs en Burnier archeologisch projectbureau).

Op basis van de resultaten van de archeologische inventarisatie worden aanbevelingen gedaan ten aanzien van de omgang met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

2. ONDERZOEK

2.1 Onderzoeksgebied

Het bestemmingsplangebied - opgedeeld in drie deelzones - bevindt zich in de gemeente Spijkenisse. Zone 1, in het oosten gelegen, omvat het tracé en omliggende gebied van de Stationsstraat. Zone 2 is het noordelijke gebied. Het omvat het tracé van de Groene Kruisweg tussen de Hekelingseweg en het kruispunt met de Stationsstraat en de zuidelijk daarvan gelegen parkeerplaats en groenstrook. Zone 3, het zuidelijke gebied, omvat een gebied ten noorden van de Oranjeweg en het gebied tussen de Stationsstraat en de Zijlstraat (Afb. 1 en 2). Naar aanleiding van wijzigingen in het bestemmingsplan Centrum Noord-West zal de ondergrond in de toekomst worden verstoord, waarbij archeologische waarden kunnen worden aangetast. Concrete plannen met daaraan verbonden verstoringsdieptes zijn nog niet bekend.

2.2 Onderzoeksmethode

De inventarisatie bestond uit een kartering door middel van grondboringen. Er is gebruik gemaakt van een gutsboor met een doorsnede van 3 centimeter. In totaal zijn 76 boringen gezet: boringen 1 tot 10 in zone 1, boringen 11 tot 63 in zone 2 en boringen 64 tot 76 in zone 3.

Het zetten van grondboringen is een non-destructieve manier van onderzoek om archeologische vindplaatsen te lokaliseren. Benadrukt moet worden dat er ook kleinschalige archeologische verschijnselen zijn die met boringen niet of nauwelijks zijn te traceren, zoals bijvoorbeeld graven of oude perceleringsgreppels.

Een archeologische laag is in de boor herkenbaar als een zogenaamde 'vuile' laag. Zo'n archeologische laag kan bijvoorbeeld aardewerk, houtskool en/of bot bevatten. Ook afwijkingen in de reguliere bodemopbouw kunnen een goede indicatie voor menselijke activiteiten in het verleden zijn.

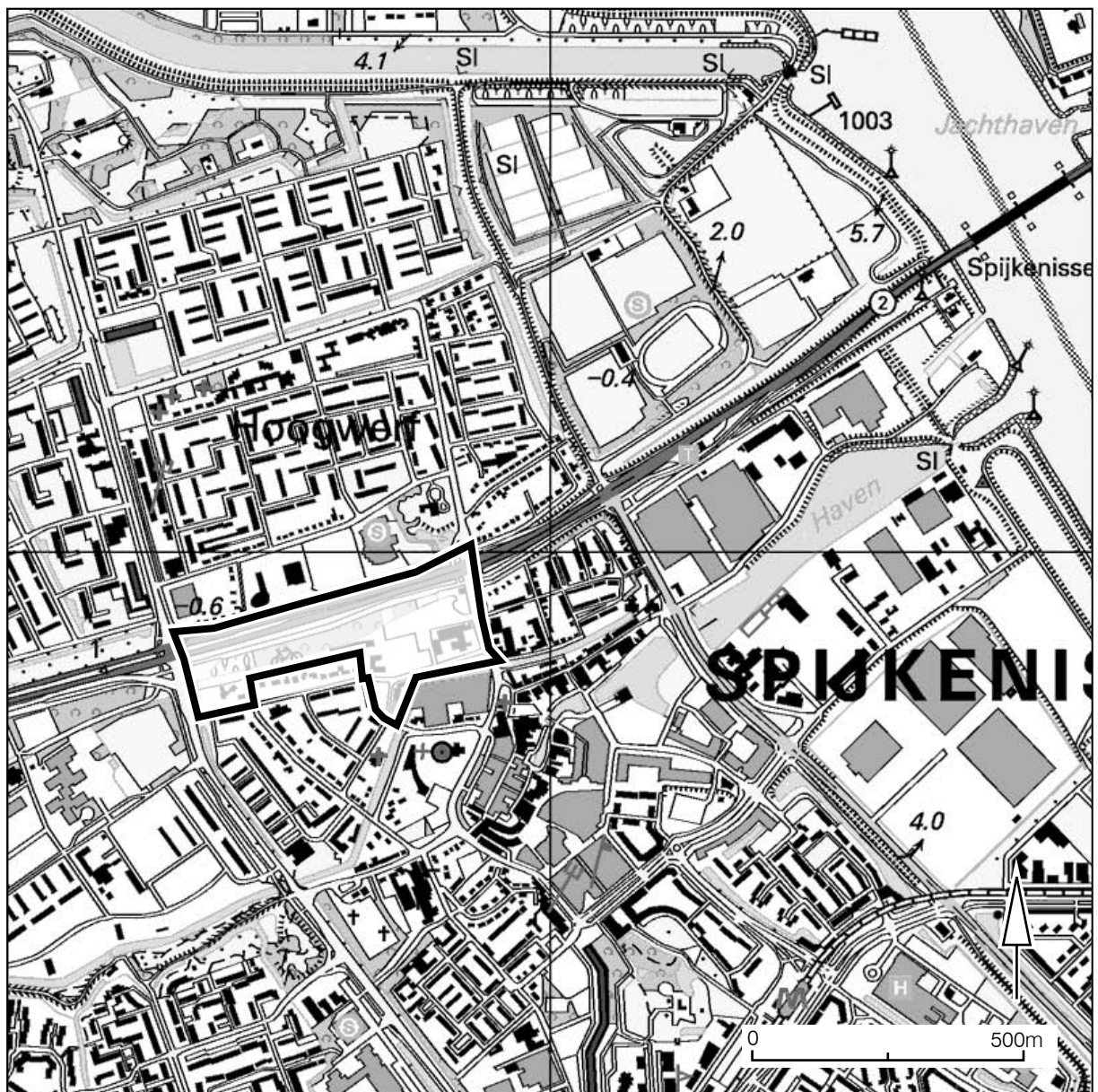
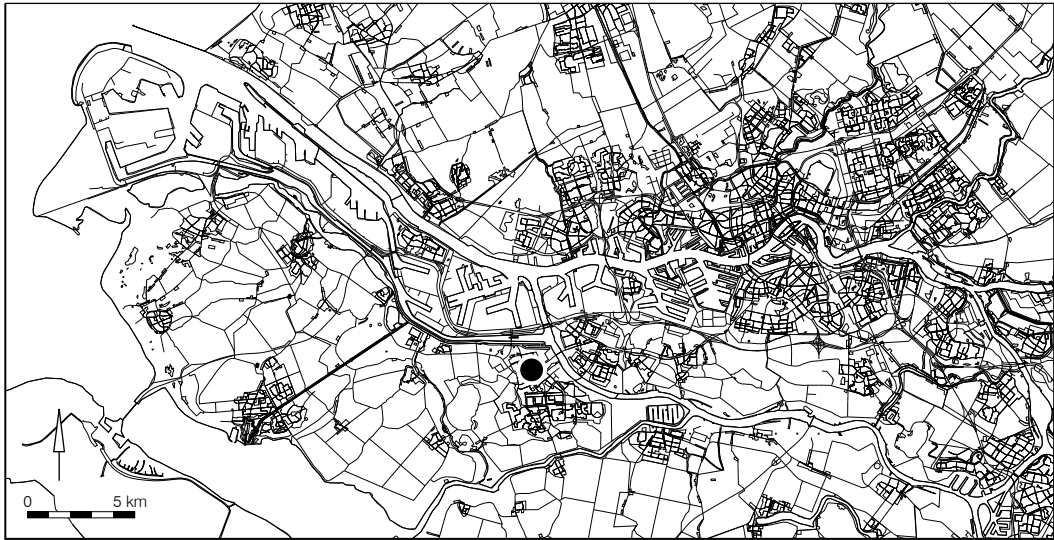
Gedurende het boren wordt tevens gelet op de geologische opbouw van de bodem. Inzicht in de bodemopbouw is noodzakelijk om beter te kunnen inschatten waar zich mogelijk archeologische waarden bevinden en om de archeologische potentie van een gebied te bepalen; zo kan er dus gericht archeologisch onderzoek plaatsvinden.

Om een globaal overzicht van de bodemopbouw van het gebied te verkrijgen zijn boorraaien gezet. In zone 1 is steeds ten westen en oosten van het wegdek van de Stationsstraat geboord om het eventueel aanwezige dijklichaam te kunnen opsporen. In zone 2 zijn drie oost-west gerichte boorraaien A-B, C-D en E-F parallel aan de Groene Kruisweg gezet. De afstand tussen de verschillende boorraaien varieert van 30 tot 40 meter. Om het beeld van de opbouw van de bodem te verscherpen is één noord-zuid gerichte boorrai G-H gezet. De afstand tussen de boorpunten van de verschillende boorraaien bedraagt steeds 20 meter. In zone 3 zijn verspreid over het terrein in de groenstroken vier kleine boorraaien I-J, K-L, M-N en O-P gezet, telkens bestaande uit drie of vier boringen. De afstand tussen de verschillende boorpunten bedraagt 20 meter. De boorpunten in de drie zones zijn weergegeven in afbeelding 2; boringen 6, 8 en 10 (zone 1) zijn weergegeven in afbeelding 3; profiel C-D in afbeelding 4; profiel G-H in afbeelding 5; profiel I-J in afbeelding 6.

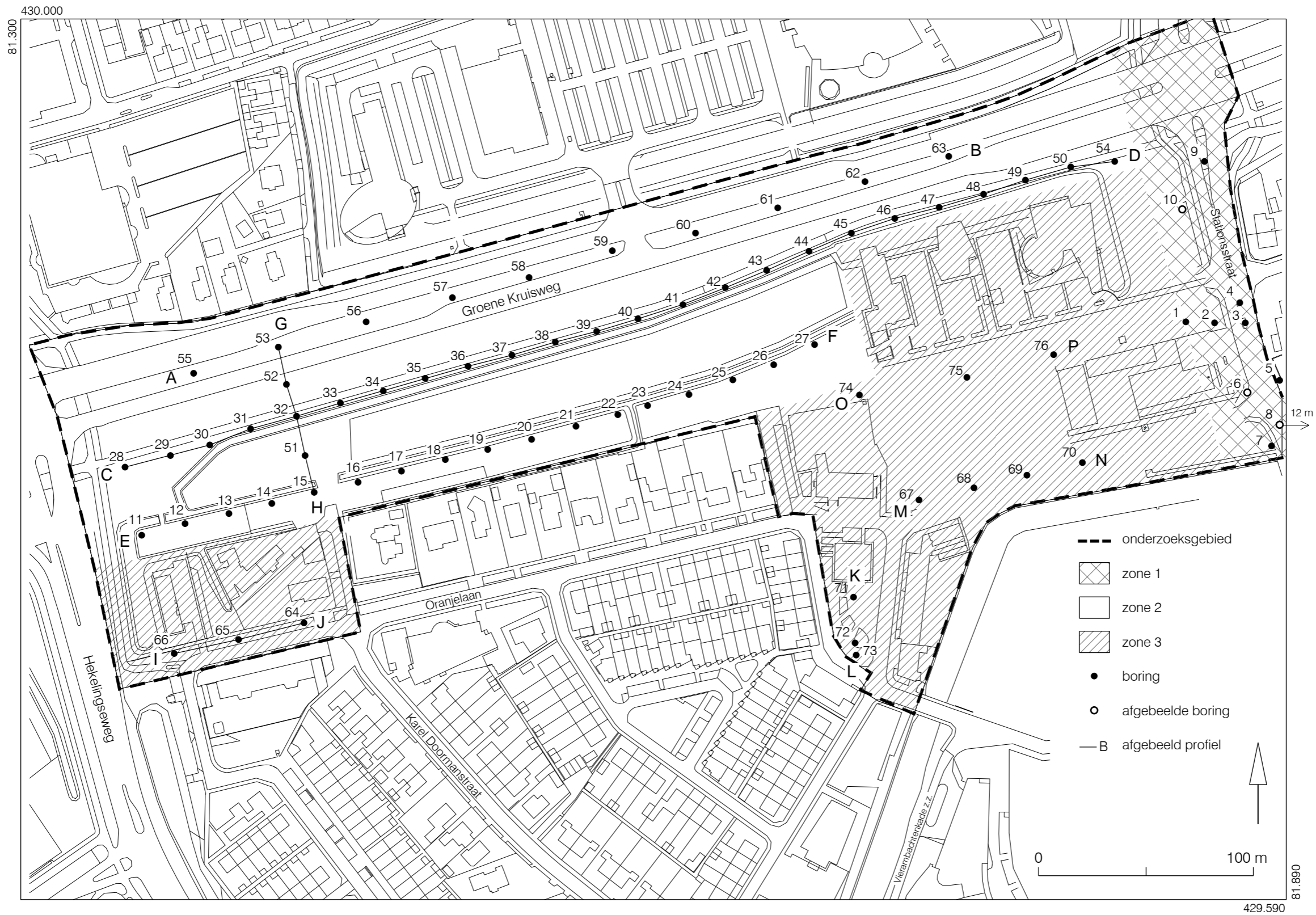
In de meeste gevallen is geboord tot in het Hollandveen en de dieper gelegen Afzettingen van Calais. De boordiepte varieert, afhankelijk van de doordringbaarheid van de ondergrond, van 70 tot 600 cm. Er is gemiddeld tot 5 meter beneden maaiveld geboord. Door de gekozen boordiepte kunnen archeologische indicatoren uit de IJzertijd, Romeinse Tijd en Middeleeuwen worden getraceerd en wordt de geologische kennis van en het inzicht in de landschappelijke ontwikkeling in het verleden vergroot.

De boorlocaties zijn in het veld ingemeten en ingetekend op een veldkaart. Voor het

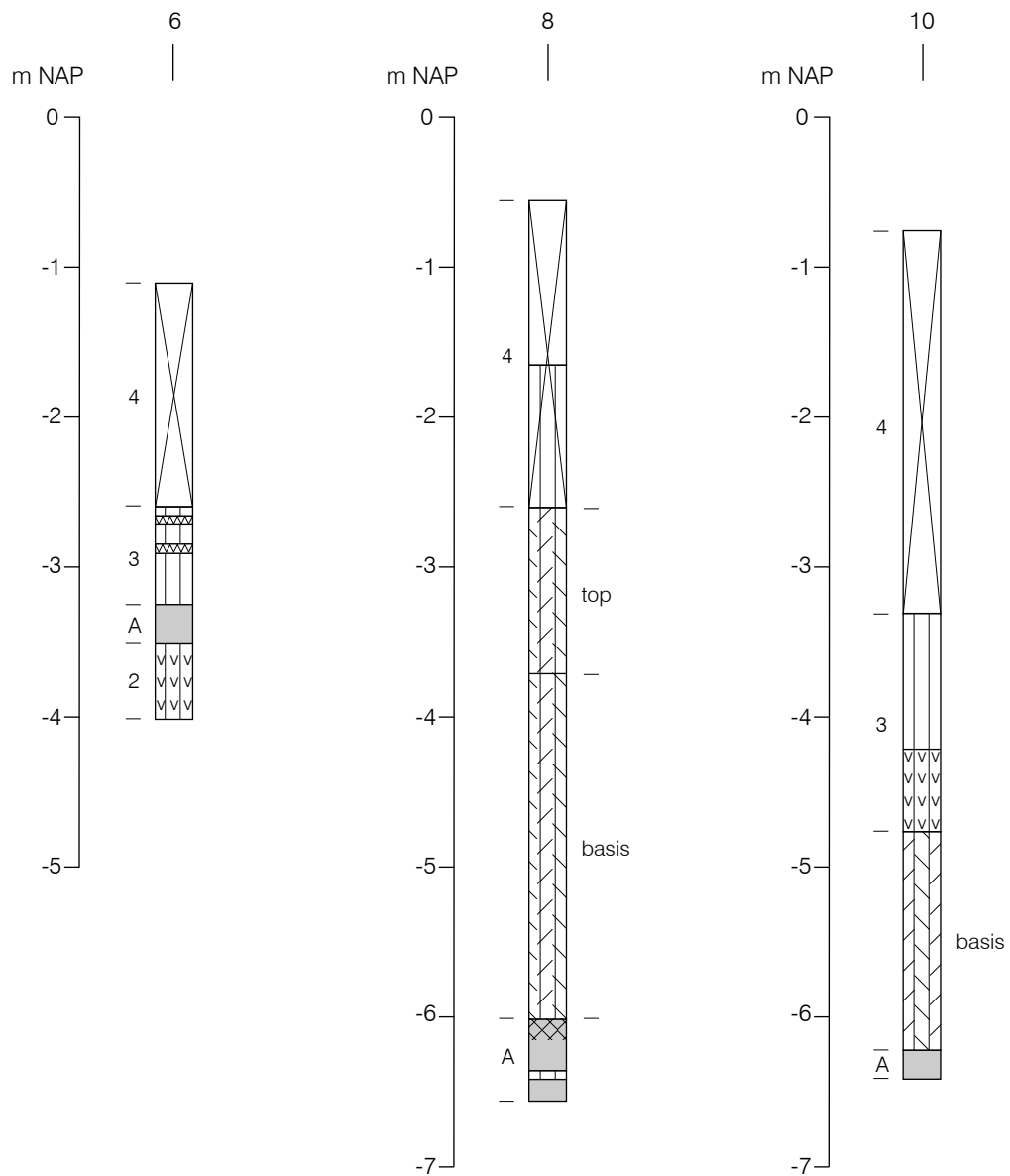
registreren van de boorprofielen en eventueel aanwezige archeologische indicatoren is gebruik gemaakt van standaard boorformulieren.

Afb. 1. Ligging van het onderzoeksgebied 'Spijkenisse bestemmingsplan Centrum Noord-West' (Topografische Dienst 1990). Schaal 1:12.500.

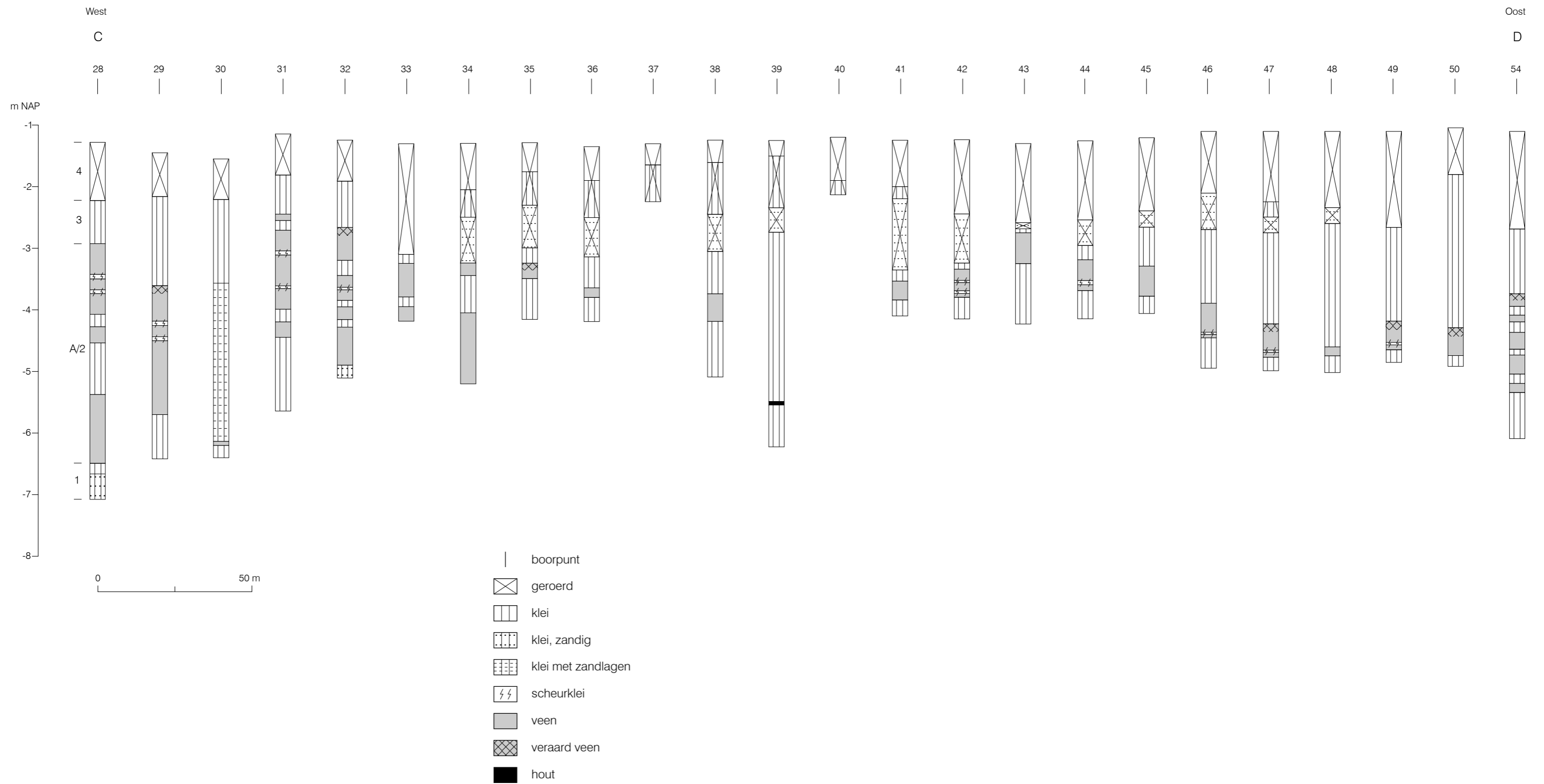

Afb. 2. Het onderzoeksgebied Centrum Noord-West met de ligging van de boorpunten en profielen A-B t/m O-P in de drie deelzones. Schaal 1:2000.

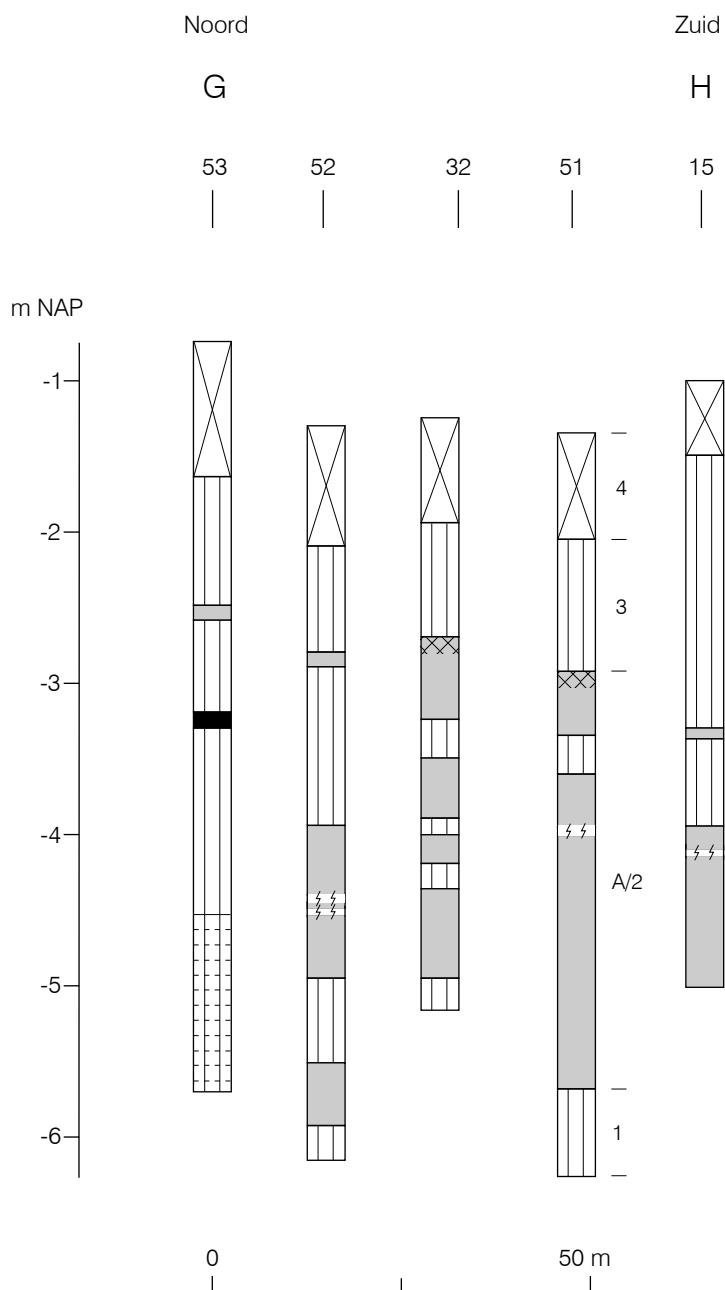

- | boorpunt
- ⊗ geroerd
- ▤ klei
- ▨ klei, zeer weinig
- veen
- ⊠ veraard veen
- ▩ riet/gras
- ▧ opgebracht kleipakket

Afb. 3. Boring 6, 8 en 10 (zone 1). Voor ligging boorpunten zie afbeelding 2.
 Legenda: A. Organisch pakket A; 2. Klastisch pakket 2; 3. Klastisch pakket 3; 4. geroerd pakket.

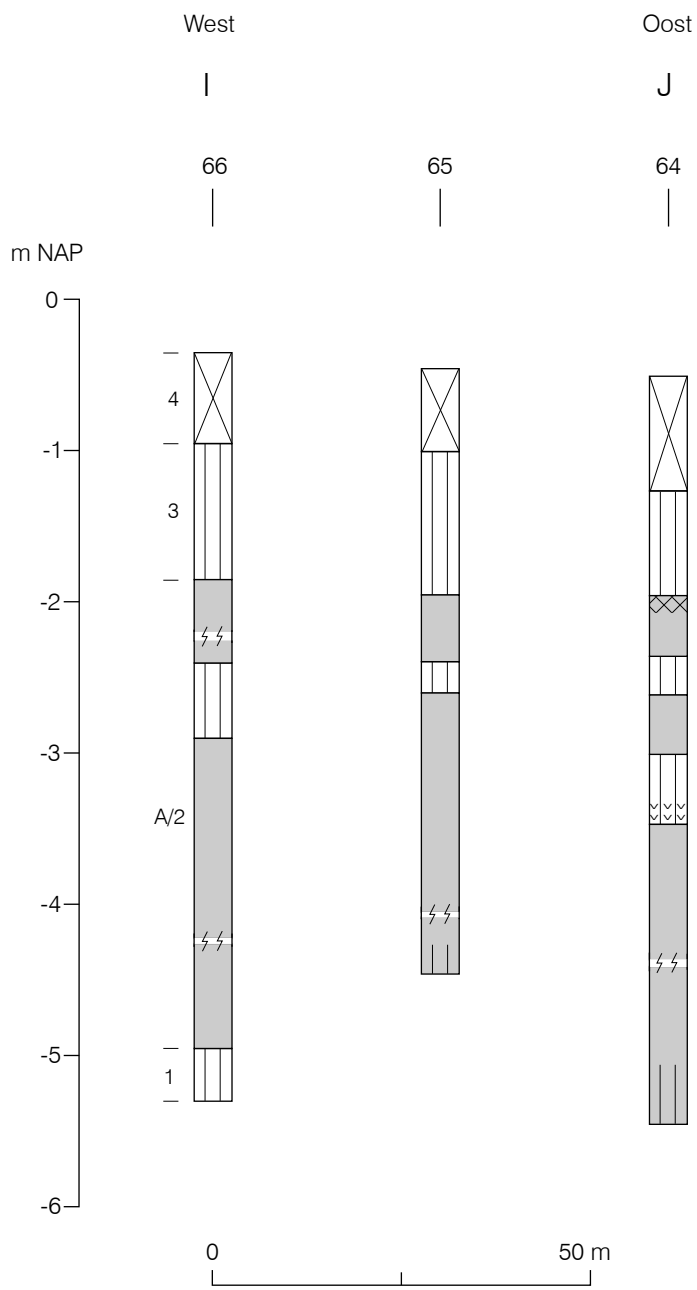

Afb. 4. Profiel C-D (zone 2). Voor ligging boorpunten zie afbeelding 2.
Legenda: 1. Klastisch pakket 1; A. Organisch pakket A; 2. Klastisch pakket 2; 3. Klastisch pakket 3; 4. geroerd pakket.

- | boorpunt
- ⊠ geroerd
- ▤ klei
- ▥ klei met zandlagen
- ⚡⚡ scheurklei
- veen
- ▩ veraard veen
- hout

Afb. 5. Profiel G-H (zone 2). Voor ligging boorpunten zie afbeelding 2.
 Legenda: 1. Klastisch pakket 1; A. Organisch pakket A; 2. Klastisch pakket 2; 3. Klastisch pakket 3;
 4. geroerd pakket.

- | boorpunt
- ⊠ geroerd
- ▤ klei
- ▥ klei, zeer weinig
- ⚡ scheurklei
- veen
- ▨ veen, zeer kleiig
- ▩ veraard veen

Afb. 6. Profiel I-J (zone 3). Voor ligging boorpunten zie afbeelding 2.

Legenda: 1. Klastisch pakket 1; A. Organisch pakket A; 2. Klastisch pakket 2; 3. Klastisch pakket 3.

3. RESULTATEN

3.1 Geologie

Hieronder volgt een beschrijving van de vijf afzettingseenheden die in het bodemprofiel in de zones 1, 2 en 3 in het gebied Centrum Noord-West zijn onderscheiden. In afbeeldingen 3 tot en met 6 zijn zij aangegeven. De eenheden worden van onder naar boven beschreven.

Klastisch pakket 1

Van het diepst gelegen klastische pakket is alleen de bovengrens bepaald; de dikte is dus niet bekend. Het pakket bestaat in de regel uit een humeuze klei die - naar beneden toe - geleidelijk overgaat naar een zeer zandig, humeus kleipakket.

Klastisch pakket 1 wordt, gelet op de diepteligging, gerekend tot de Afzettingen van Calais.

Organisch pakket A

Op klastisch pakket 1 bevindt zich een veenlaag met een maximum waargenomen dikte van circa 200 cm (boring 29). Het veen is niet in alle boringen aangetroffen (boring 71). In de veenlaag zijn kleilagen aanwezig (zie klastisch pakket 2). Er is een globale beschrijving van het veen gemaakt. In de regel bestaat het uit afwisselende trajecten broekveen en rietveen. In een aantal gevallen is de top licht veraard (boringen 8, 11, 13, 17, 29, 32, 35, 47, 49, 50, 51, 54, 56, 58, 63, 64 en 67), hetgeen wijst op een tijdelijke ontwatering van het veen in het verleden.

Het veen van organisch pakket A wordt gerekend tot het Hollandveen.

Klastisch pakket 2

In en op organisch pakket A bevinden zich kleilagen.

In de eerste plaats is er een pakket klei met in de onderste delen van het pakket zandlagen. Naar boven toe verdwijnen de zandlagen en is de klei licht zandig en humeus. De maximaal waargenomen dikte is moeilijk te bepalen gezien de onduidelijke grens met bovenliggend klastisch pakket 3 en de diepe ligging van de onderzijde. Deze sedimenten zijn ontstaan in een geulsysteem, dat zich heeft ingesneden in organisch pakket A. Er is dus sprake van erosieve geulvorming. De geulsedimenten zijn aangetroffen in boringen 30 en 39 (profiel C-D), boring 71 (profiel K-L).

In organisch pakket A bevinden zich ingeschakelde licht venige kleilagen.

Het gaat enerzijds om een in een veenscheur afgezette klei. De scheur is ontstaan onder invloed van de geul die zich in het veen had ingesneden. Als gevolg van de hoge dynamiek in de geul werd een deel van het veenpakket opgelicht, waarna de zo ontstane scheur zich opvulde met materiaal dat vanuit dezelfde geul werd aangevoerd. De scheurklei is aangetroffen in boringen 2, 28, 29, 31, 32, 42, 44, 46, 47, 49, 64, 65, 66, 67.

Anderzijds hebben we ingeschakelde kleilagen die niet in een scheur zijn afgezet, maar vanuit de geul in stroken aan weerszijden ervan is afgezet over delen van het veen. Na verloop van tijd kwam er een eind aan de klastische sedimentatie en herstelde de veengroei zich. De maximaal waargenomen dikte van de klei bedraagt 110 cm (boring 28).

Het pakket wordt geïnterpreteerd als een klastisch dek dat zich in en over een veengebied heeft gevormd.

Het is niet zeker wanneer klastisch pakket 2 is gevormd; gelet op eerdere waarnemingen in de nabije omgeving worden de onderste delen gerekend tot de oudere Afzettingen van Duinkerke.

Klastisch pakket 3

Op organisch pakket A bevindt zich een maximaal 150 cm dik kleipakket (boring 29). In de regel is de klei humeus en licht tot sterk zandig.

Het pakket wordt geïnterpreteerd als een klastisch dek dat zich over een veengebied heeft gevormd. Gelet op eerdere waarnemingen in de nabije omgeving worden de onderste delen gerekend tot de Afzettingen van Duinkerke I en de top tot de Afzettingen van Duinkerke III. De exacte grens tussen de twee afzettingen is echter niet vast te stellen, omdat een onderscheidende veenlaag tussen de Afzettingen ontbreekt.

Geroerd pakket

De toplaag van de bodem in het onderzoeksgebied wordt gevormd door een pakket sterk geroerde grond, bestaande uit klei.

Een aantal boringen bevat onder de geroerde toplaag een opgebracht zandpakket (boringen 34-49, profiel C-D).

De dikte van het geroerde pakket bedraagt 40 cm (boring 70, 71) tot plaatselijk 425 cm (boring 74). Zie tabel 2, 3 en 4 voor de gegevens.

Tabel 2. Overzicht huidige verstoringsdiepte (cm) in zone 1. Met een > gemerkte waarden voor de verstoringsdiepte zijn minimum waarden. Vanwege obstakels in de bodem moest de betreffende boring worden afgebroken voordat de basis van het verstoorte pakket was bereikt.

Verstoringsdiepte zone 1		
Boring	beneden maaiveld	beneden NAP
1	> 260	> 344
2	230	314
3	> 70	> 126
4	> 70	> 119
5	175	239
6	150	212
7	> 140	> 145
8	110	114
9	> 100	> 112
10	255	280

Tabel 3. Overzicht huidige verstoringsdiepte (cm) in zone 2. Met een > gemerkte waarden voor de verstoringsdiepte zijn minimum waarden. Vanwege obstakels in de bodem moest de betreffende boring worden afgebroken voordat de basis van het verstoorte pakket was bereikt.

verstoringsdiepte zone 2						
boring en locatie	beneden maaiveld	beneden NAP	boring en locatie	beneden maaiveld	beneden NAP	
11	raai E-F	80	215	38 raai C-D	185	309
12	raai E-F	75	210	39 raai C-D	155	278
13	raai E-F	70	205	40 raai C-D	> 100	> 221
14	raai E-F	100	198	41 raai C-D	215	338
15	raai E-F	50	149	42 raai C-D	205	328
16	raai E-F	100	175	43 raai C-D	143	274
17	raai E-F	70	168	44 raai C-D	172	297
18	raai E-F	70	170	45 raai C-D	145	266
19	raai E-F	75	169	46 raai C-D	162	273
20	raai E-F	70	151	47 raai C-D	165	276
21	raai E-F	80	156	48 raai C-D	155	266
22	raai E-F	70	125	49 raai C-D	160	271
23	raai E-F	70	201	50 raai C-D	80	186
24	raai E-F	60	204	51 raai G-H	70	207
25	raai E-F	70	191	52 raai G-H	80	210
26	raai E-F	50	158	53 raai G-H	88	161
27	raai E-F	100	198	54 raai C-D	160	271
28	raai C-D	100	226	55 raai A-B	143	248
29	raai C-D	75	218	56 raai A-B	85	155
30	raai C-D	70	201	57 raai A-B	85	138
31	raai C-D	70	189	58 raai A-B	170	228
32	raai C-D	70	194	59 raai A-B	165	241
33	raai C-D	185	315	60 raai A-B	130	236
34	raai C-D	202	332	61 raai A-B	150	248
35	raai C-D	173	305	62 raai A-B	145	235
36	raai C-D	180	314	63 raai A-B	160	251
37	raai C-D	>100	> 229			

Tabel 4. Overzicht huidige verstoringsdiepte (cm) in zone 3. Met een > gemerkte waarden voor de verstoringsdiepte zijn minimum waarden. Vanwege obstakels in de bodem moest de betreffende boring worden afgebroken voordat de basis van het verstoorte pakket was bereikt.

verstoringsdiepte zone 3			
boring en locatie	beneden maaiveld	beneden NAP	
64	raai I-J	75	124
65	raai I-J	55	99
66	raai I-J	62	97
67	raai M-N	100	220
68	raai M-N	65	180
69	raai M-N	65	162
70	raai M-N	40	128
71	raai K-L	40	157
72	raai K-L	> 170	> 297
73	raai K-L	50	180
74	raai O-P	425	482
75	raai O-P	> 100	> 148
76	raai O-P	115	175

3.2 Archeologie

Gedurende de archeologische inventarisatie in het gebied Centrum Noord-West zijn in drie boringen archeologische indicatoren aangetroffen (BOOR-vindplaatscode 18-124).

Het gaat om boringen 6, 8 en 10 in zone 1.

Boringen 8 en 10 hebben de aanwezigheid van een dijklichaam aangetoond.

Boring 8 bevat een opgebracht kleipakket met een dikte van 341 cm. De top, 111 cm dik, bestaat uit humeuze klei met hier en daar een puntje. De basis is een kleipakket met een dikte van 230 cm. Het bovenste traject is sterk zandig. De zandigheid vermindert geleidelijk naar beneden toe.

De basis wordt geïnterpreteerd als de fundering voor het dijklichaam op het veen. Het zou echter ook om door druk weggezakte natuurlijke lagen onder het dijklichaam kunnen gaan.

De grond is geroerd tot op het dijklichaam. Verondersteld wordt, dat het dijklichaam oorspronkelijk dikker is geweest en gedeeltelijk is geërodeerd en/of vergraven.

Boring 10 bevat een kleipakket van 143 cm dik. Het pakket is humeus en licht zandig en ligt op het veen. Klastisch pakket 3 of de Afzettingen van Duinkerke III dekken het dijklichaam af.

Het aangetroffen opgebrachte kleipakket in boring 8 en 10 wordt geïnterpreteerd als dijklichaam daterend uit de eerste bedijkingsfase van Spijkenisse in de 12^e-13^e eeuw.

Het veen is onder het gewicht van het dijklichaam weggedrukt. De top van het veen is onder de dijk aangetroffen tussen 5,5-5,75 meter beneden NAP.

Boring 6 bevat in klastisch pakket 3 twee organische laagjes van elk enkele centimeters dik.

Deze zijn samengesteld uit fijne verkapte riet-/grasstengels die haaks over elkaar liggen.

Deze zijn waarschijnlijk door mensen aangebracht. Een bijkomend argument voor de antropogene oorsprong is de binnendijkse ligging van de archeologische indicatoren.

De overige boringen in zones 1, 2 en 3 hebben geen archeologische indicatoren opgeleverd.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In de periode 23 tot 30 juni 2004 is een archeologische inventarisatie in het plangebied Centrum Noord-West in de gemeente Spijkenisse uitgevoerd. Hierbij zijn in zone 1 archeologische waarden getraceerd. Zones 2 en 3 leveren geen archeologische waarden op. In De Nota Planbeoordeling van de provincie Zuid-Holland (2002) wordt vereist dat deze archeologische waarden in kaart worden gebracht en dat wordt aangegeven op welke wijze er mee zal worden omgegaan. Voor nadere informatie kunt u altijd terecht bij de gemeentelijk archeoloog (BOOR) dan wel bij de provinciaal archeoloog.

Voor het plangebied kan het volgende worden vastgesteld.

Zone 1

De doelstelling voor zone 1 was het opsporen van het op historische kaarten aanwezige dijklichaam dat stamt uit de eerste bedijkingsfase van Spijkenisse in de 12^e -13^e eeuw. Hier zijn in totaal 10 boringen gezet, waarvan er drie archeologische indicatoren bevatten. In tabel 3 is een overzicht gegeven van de verstoringsdiepte van de bodem. De bovenste 70 cm is geroerd. Bij grondroerende werkzaamheden dieper dan 70 cm beneden maaiveld, is nader onderzoek noodzakelijk.

Boringen 8 en 10 bevatten een dijklichaam met een dikte van 143 en 341 cm. Boring 6 bevat in klastisch pakket 3 aanwijzingen voor bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen. Deze resten zijn binnendijks gesitueerd.

Het dijklichaam is op grond van twee rake boringen over de gehele lengte en onder het huidige tracé van de Stationsstraat te verwachten. Indien in de toekomst in deze zone grondroerende activiteiten plaatsvinden, is onderzoek door middel van een proefsleuf noodzakelijk.

Boring 6 bevat mogelijk bewoningsresten. Indien op deze plaats in de toekomst grondroerende activiteiten plaatsvinden, is aanvullend booronderzoek vereist om de aard en omvang van de mogelijke vindplaats te achterhalen.

Zone 2

Deze zone was een gebied met een vooraf onbekende archeologische waarde. Hier zijn in totaal 53 boringen gezet, die geen archeologische indicatoren hebben opgeleverd.

In tabel 3 is een overzicht gegeven van de verstoringsdiepte van de bodem. Voor de boorraaien geldt dat de bovenste 70 cm uit geroerde grond bestaat.

De dieper gelegen sedimenten hebben archeologische potentie gezien de aanwezige geulsedimenten en de lichte veraardheid van de top van het Hollandveen. De aanbeveling luidt dat bij grondroerende activiteiten dieper dan bovengenoemde verstoringsdiepte, aanvullend booronderzoek nodig is.

Zone 3

Zone 3 betreft een gebied met een lage archeologische waarde. Hier zijn 13 boringen gezet, die geen archeologische waarden hebben opgeleverd. In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de verstoringsdiepte van de bodem. Deze bedraagt minimaal 40 cm beneden maaiveld.

De dieper liggende sedimenten zijn intact aanwezig en hebben archeologische potentie gezien de nabijgelegen geulsedimenten en de lichte veraarding van de top van het veen. De aanbeveling luidt dat bij toekomstige grondroerende activiteiten, die dieper reiken dan 40 cm beneden maaiveld, aanvullend inventariserend booronderzoek noodzakelijk is.

LITERATUUR

Archeologische Waardenkaart van Spijkenisse, Conceptuitgave 2002.

Asmussen, P.S.G. en J.M. Moree 1990: *De gevolgen van polderpeilverlaging voor de conserveringstoestand van archeologische vindplaatsen op Voorne-Putten*, Rotterdam (BOORrapporten 5).

Baan, J. de 1983: *Met droge voeten door Putten*, gemeente Spijkenisse.

Burnier, C.Y. en R. Houkes 2003: *Spijkenisse Schenkeldijk. Archeologisch onderzoek in het kader van de uitbreiding en herinrichting van de Schenkelweg*, Rotterdam (BOORrapporten 120).

Gouw, J.L. van der 1967: *De Ring van Putten, Onderzoekingen over een hoogheemraadschap in het Deltagebied, Zuid-Hollandse Studiën XIII*, 's-Gravenhage.

Koenders, M. (eindred.) 2002: *Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) Zuid-Holland. regio Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee*, Den Haag.

Kruidhof, C. 2003: *Spijkenisse-Plan Hekelingen. Een inventariserend archeologisch onderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 119).

Langbroek, M. 2002: *Spijkenisse Verpleeginrichting. Een archeologisch vooronderzoek*, Rotterdam (BOORrapporten 98).

Lelivelt, R.A. 2003: *Spijkenisse Parallelweg Drogendijk-Zandweg. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 141).

Lelivelt R.A. 2003 : *Spijkenisse Sportpark Jaap Rietdijk. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 144).

Lelivelt, R.A. 2004: *Spijkenisse Vierambachtenboezem. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 150).

Meersman, E. 2004: *Spijkenisse Halfweg IV. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 166).

Moree, J.M. 2003: *Spijkenisse Molenwatering. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 113).

Peters, F.J.C. 2002: *Spijkenisse Vredenhofplein. Een inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 108).

AFKORTINGEN

BOOR Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
mv Maaiveld
NAP Normaal Amsterdams Peil